

Ymateb i Ymgynghoriad

Prentisiaethau Gradd

Ymateb ar y cyd yw hwn gan Undeb Cenedlaethol Myfyrwyr Cymru (UCM Cymru) a Chymdeithas Genedlaethol y Prentisiaid Cymru (CGyP Cymru) i ymchwiliad y Pwyllgor Economi, Seilwaith a Sgiliau i Brentisiaethau Gradd.

Ynghylch UCM Cymru a CGyP Cymru

UCM Cymru yw'r corff sy'n cynrychioli myfyrwyr yng Nghymru; mae ei aelodaeth yn cynnwys 20 o undebau myfyrwyr ar draws addysg bellach ac uwch, ac mae'n eiriol ar ran mwy na 250,000 o fyfyrwyr. Ers Ionawr 2020, mae Cymdeithas Genedlaethol y Prentisiaid (CGyP) yn aelod llawn o UCM, gan ddarparu llais cenedlaethol i brentisiaid.

Ymateb i Ymgynghoriad

Cwestiwn 1. A ddaeth unrhyw broblemau i'r amlwg wrth i radd-brentisiaethau cael eu cyflwyno, a pha bethau y gellir eu dysgu o'u cyflwyno?

Mae prentisiaethau gradd yn gyfle i sbarduno symudedd cymdeithasol ac mae iddynt y potensial i sicrhau manteision economaidd. Pan fyddant wedi'u gwireddu'n llawn, gall prentisiaethau gradd gyfrannu at bontio'r bwlch rhwng addysg alwedigaethol ac academiaidd, yn ogystal â chyflawni amcanion ehangu mynediad o fewn addysg uwch.

Rydym yn cydnabod bod Llywodraeth Cymru yn ceisio canolbwyntio ar feysydd lle mae prinder

sgiliau drwy gyfyngu ar nifer y fframweithiau prentisiaeth gradd, ac mae hyn wedi osgoi llawer o'r problemau a gafwyd yn ystod y broses gyflwyno yn Lloegr. Canfu Ofsted bod cyfran sylweddol o gyllido ardoll prentisiaeth yn Lloegr wedi mynd i ddarparwyr addysg sy'n cyflwyno cynlluniau gradd wedi'u hailwampio, sy'n tueddu i fod o fudd i'r rheiny sydd eisoes yn meddu ar gymwysterau da ac sy'n ennill cyflog sylweddol¹. Canfu'r Swyddfa Myfyrwyr mai dim ond 13% o brentisiaethau gradd yn Lloegr yn 2016/17 a gyrchwyd gan fyfyrwyr o'r cefndiroedd mwyaf difreintiedig.² Os yw Cymru am osgoi gwneud y camgymeriadau hyn, credwn fod dull sy'n cyfyngu ar y math o brentisiaethau gradd sydd ar gael yn fuddiol.

Fodd bynnag, credwn fod natur hynod gul y cyflwyno hyd yma yng Nghymru wedi golygu nad yw manteision cymdeithasol prentisiaethau gradd wedi'u gwireddu eto. Mae'r ffaith bod 80% o'r 155 a gychwynnodd ar brentisiaethau gradd yn 2018/19 yn ddyinion, ac nad oedd bron yr un ohonynt wedi datgan anabledd, yn dangos bod y potensial i brentisiaethau gradd ehangu mynediad heb ei gyflawni.

Byddem yn sicr o blaid ehangu fframweithiau prentisiaeth gradd mewn iechyd a gofal

¹ https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/761606/29523_ofsted_annual_report_2017-18_041218.pdf

² <https://www.officeforstudents.org.uk/data-and-analysis/analysis-of-degree-apprenticeships/disadvantage/>

cymdeithasol. Mae cynllun 'Cymru Iachach'³ Llywodraeth Cymru ar gyfer y sector iechyd a gofal cymdeithasol yn cydnabod yr angen i gryfhau hyfforddiant a datblygiad y gweithlu, a chredwn y byddai ehangu prentisiaethau gradd i'r sector hwn yn ffordd effeithiol o gyfrannu at hyn.

Credwn hefyd y dylai unrhyw un yng Nghymru allu cael mynediad i brentisiaeth gradd, waeth ble maen nhw'n byw, ac mae ymchwil yn dangos bod y myfyrwyr mwyaf diffreintiedig yn aml yn gorfod teithio bellaf i gael mynediad i addysg⁴. Ar hyn o bryd mae nifer ddethol o safleoedd yn cynnig agwedd hyfforddiant prentisiaeth gradd, a chredwn y dylid ehangu'r ddarpariaeth er mwyn sicrhau bod cyfleoedd yn cael eu dosbarthu'n gyfartal ledled y wlad.

Credwn fod diffyg arweiniad o ran y broses y byddai angen i brentis gradd ei dilyn pe bai ei gyflogwr neu ei ddarparydd addysg yn rhoi'r gorau i weithredu. Byddem hefyd yn croesawu mwy o ganllawiau ar sut y gall prentisiaid gradd gael gafael ar yr un lefel o gymorth i ddysgwyr yn eu ddarparydd addysg â'u cyfoedion sy'n ymgymryd â mathau mwy cyffredin o astudio. Credwn y dylai'r rheini sy'n ymgymryd â phrentisiaethau gradd - a phrentisiaethau yn gyffredinol - gael yr un mynediad at gyngor, eiriolaeth a chefnogaeth ag y mae myfyrwyr AU yn eu derbyn yn draddodiadol drwy wasanaethau'r brifysgol a'u hundebau myfyrwyr.

Cwestiwn 2. A oedd y broses a'r meini prawf a ddefnyddiwyd i gymeradwyo cynigion gan ddarparwyr i ddarparu gradd-brentisiaethau yn foddhaol?

Mae angen gwreiddio partneriaeth dysgwyr - y cyfeirir ati weithiau fel partneriaeth myfyrwyr - yn y broses gymeradwyo, yn ogystal â chyflwyno a phrofiad prentisiaethau gradd. Dylai'r cynigion gynnwys dysgwyr yn y broses ddrafftio, a dylai'r cynigion hynny fynd i'r afael â sut y bydd dysgwyr yn gallu cyrchu

³ <https://llyw.cymru/sites/default/files/publications/2019-04/cymru-iachach-ein-cynllun-iechyd-a-qofal-cymdeithasol.pdf>

strwythurau cynrychiolaeth sy'n debyg i'r rhai a geir ledled darparwyr addysg a hyfforddiant ôl-16 eraill. Dylai UCM Cymru, a CGyP Cymru fel aelod, fod yn rhan o asesu a yw prentisiaethau gradd yn darparu lefel ddigonol o bartneriaeth dysgwyr.

Cwestiwn 3. Beth yw eich barn am y galw am radd-brentisiaethau, a sut y dylid rheoli'r galw hwnnw, o ran amrediad y fframweithiau ac o ran y galw ymysg cyflogwyr a dysgwyr?

Dylai prentisiaethau gradd fod yn hygyrch i unrhyw un waeth ble maen nhw'n byw. Mae'r systemau addysg alwedigaethol fwyaf llwyddiannus yn y byd yn sicrhau bod y ddarpariaeth yn gymesur â'r galw; mae'r Almaen wedi cyflwyno prentisiaethau ar lefel baglor a meistr mewn ymateb i'r galw, ac yn sicrhau bod y rhain ar gael ledled y wlad⁵.

Dylid datblygu fframweithiau prentisiaeth ar sail partneriaeth rhwng dysgwyr, cyflogwyr a darparwyr addysg, er mwyn sicrhau bod cymwysterau'n cael eu creu ar y cyd. Credwn, er bod gan Bartneriaethau Sgiliau Rhanbarthol rôl i'w chwarae yn eu ffurf bresennol, y dylid ategu eu hargymhellion drwy ddadansoddiad gwell o ddata, gyda chefnogaeth Lywodraeth Cymru, ac y gweithredir ar sail y data hwnnw.

Cwestiwn 4. I ba raddau y dylai gweithgaredd sydd â'r nod o ehangu mynediad fod yn rhan o broses recriwtio prentisiaid gradd, a sut y gellir defnyddio hyn i sicrhau bod carfannau'n gynrychioliadol?

Dylai ehangu mynediad fod yn ganolog i bolisi prentisiaethau gradd. Mae canfyddiad CCAUC mai dynion oedd pedwar o bob pump o'r rhai a gychwynnodd brentisiaeth gradd yn 2018/19 yn dangos nad yw hyn wedi cael ei wireddu. Ni chyflawnwyd yr uchelgais hon yn Lloegr er gwaethaf bod prentisiaethau gradd wedi'u lansio yn 2015, gydag 87% o brentisiaid mewn

⁴ <https://www.iisc.ac.uk/news/disadvantaged-students-have-to-travel-12-times-further-29-jan-2019>

⁵ <https://www.taqesschau.de/wirtschaft/bachelor-professional-101.html>

rhaglenni sy'n derbyn cymorth ariannol yn bobl yn dangos bod yr arfer anghyfreithlon o dalu
groenwyn yn ôl data'r Swyddfa Myfyrwyr. Ymateb gan UCM Cymru a CGyP Cymru Evidence from NUS Wales and NSoA Wales
3

Cwestiwn 5. A oes gennych unrhyw sylwadau ar gost gradd-brentisiaethau, sut mae gradd-brentisiaethau yn cael eu hariannu a lefel y cyllid a ddyrennir iddynt?

Mae'r peilot ar gyfer prentisiaethau gradd, sydd wedi golygu bod Llywodraeth Cymru yn talu cost dysgu'r prentis a bod cyflogwyr yn talu cost eu cyflog, yn cynrychioli llwybr i addysg uwch sy'n caniatáu i ddysgwyr gynnal swydd lawn-amser, ac nid oes gofyn iddynt dalu ffioedd. Rydym yn gefnogol i unrhyw fenter sy'n amrywio llwybrau i AU ac yn darparu ar gyfer y rhai sy'n llai tebygol o allu cael mynediad i addysg brifysgol draddodiadol. Rydym yn llwyr gefnogol i agwedd Llywodraeth Cymru tuag at y peilot ac yn eu hannog i barhau i ariannu hyfforddiant yn llawn.

Cwestiwn 6. Sut mae'r cynllun peilot gradd-brentisiaeth wedi effeithio ar lefel eraill brentisiaethau, os o gwbl?

Nid oes gennym ddigon o ddata ar gael i wneud asesiad cywir o effaith prentisiaethau gradd ar brentisiaethau eraill. Gan mai dim ond 155 o bobl ddechreuodd ar brentisiaethau gradd yng Nghymru yn 2018/19, mae'n annhebygol y byddai effaith sylweddol wedi bod. Credwn y dylai Llywodraeth Cymru ddilyn arweiniad llywodraethau'r DU a'r Alban wrth gyflwyno data ar gyfranogiad mewn prentisiaethau.

Cwestiwn 7. A ddylid newyd unrhyw agwedd ar y dull o ddarparu gradd-brentisiaethau, ac os felly, beth ddylai'r cyfeiriad fod ar gyfer y dyfodol?

Bydd datblygu profiad dysgwyr a phartneriaeth o fewn prentisiaethau gradd yn gam nesaf pwysig wrth ddatblygu cymwysterau sy'n gweithio i'r dysgwyr, y cyflogwr a'r darparydd addysg. Mae arolwg cyflog prentisiaid 2018/19⁶

rhy ychydig i brentisiaid yn fater parhaus, sydd ddim am ddiflannu. Credwn y dylai strwythurau cynrychiolaeth ac eiriolaeth cryfach fod ar waith i ddiogelu ein prentisiaid ac atal cyflogwyr rhag manteisio ar arian cyhoeddus ar gyfer prentisiaethau.

Partneriaeth dysgwyr a myfyrwyr yw'r allwedd i sicrhau bod y diwygiadau sydd ar y gweill i addysg a hyfforddiant ôl-16 yng Nghymru yn llwyddiannus. Rydym yn dadlau bod y gofyniad am bartneriaeth myfyrwyr wedi'i gwreiddio yn y ddeddfwriaeth Addysg a Hyfforddiant Ôl-Orfodol sydd ar ddod. Mae hyn yn cynnwys ym mhob lleoliad lle mae prentisiaethau gradd yn cael eu cyflwyno. Er bod partneriaeth myfyrwyr yn edrych yn wahanol o fewn gwahanol gyd-destunau addysg, mae UCM Cymru yn gwybod bod strwythurau partneriaeth myfyrwyr llwyddiannus ar unrhyw ffurf yn wleidyddol hunan-reolus, yn annibynnol yn strwythurol, ac wedi'u hariannu'n llawn.

Credwn hefyd, os yw Llywodraeth Cymru eisiau i'r system sgiliau yng Nghymru gynnal aliniad â systemau Ewropeaidd, rhaid canolbwyntio mwy ar gynyddu cyfran yr hyfforddiant i-ffwrdd-o'r-gwaith mae prentisiaid yn ei dderbyn yn ystod eu prentisiaeth. Canfu'r arolwg cyflog prentisiaid hefyd mai menywod yng Nghymru yw'r lleiaf tebygol o dderbyn unrhyw hyfforddiant i-ffwrdd-o'r-gwaith o gymharu ag unrhyw le arall yn y DU - gyda dim ond 23% yn elwa o hyn.

⁶
https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/857212/aps-2018-19-wales-report.pdf